

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

THE HOT PROSPECTS FOR HEALTH SAVING COMPETENCE FORMATION PROVIDING OF HIGHER EDUCATIONAL PEDAGOGICS-ENGINEER ESTABLISHMENTS STUDENTS

З огляду на специфічні вимоги до освітнього процесу вищої школи з метою формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців, з'ясовано визначені науковцями шляхи підвищення ефективності формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців (забезпечення усвідомлення особистістю необхідності дбати про власний стан здоров'я і здоров'я оточуючих; формування цінностей фізичного розвитку (рухової активності); оволодіння теоретичною базою валеологічної науки (валеопедагогіки); використання можливостей професійної підготовки (різних видів діяльності, напрямів підготовки тощо) для створення умов сприяння здоровому способу життя студентської молоді). З урахуванням професійних функцій представника інженерно-педагогічної галузі з'ясовано роль і структуру його здоров'язбережувальної компетентності як комплексної характеристики, що має загальні та спеціальні компетентності (здатності піклуватися про стан фізичного, психічного, соціального й духовного здоров'я). Аналіз процесу професійної підготовки майбутнього фахівця інженерно-педагогічної галузі дав змогу схарактеризувати потенційні можливості чинної системи підготовки майбутнього інженера-педагога для формування його здоров'язбережувальної компетентності. З'ясовано, що система професійної підготовки фахівця, покликано виконувати педагогічні функції з професійної освіти виробничих кадрів, потребує теоретико-методичного забезпечення формування його здоров'язбережувальної компетентності. Автором окреслено напрями забезпечення формування здоров'язбережувальної компетентності студентів закладів вищої інженерно-педагогічної освіти, що містяться в можливостях змісту й організації навчальної діяльності студентів; потенціалі виховної діяльності зі студентами; різних формах організації позааудиторної діяльності студентів; можливостях організації самостійної діяльності студентів; потенціалі педагогічних і виробничих практик; змісті науково-дослідної діяльності студентів. З'ясовано, що визначені напрями вимагають теоретичного обґрунтування й розроблення методичного забезпечення їх реалізації. Автором схарактеризовано окремі з визначених напрямів, урахуовуючи їх актуальність.

Ключові слова: здоров'язбережувальна компетентність фахівця, формування, профе-

сійна підготовка, майбутній інженер-педагог, заклад вищої інженерно-педагогічної освіти, напрями.

Taking into account the specific requirements for the higher school educational process with the health saving competence formation aim of future specialists it is determinate the scientists ways for efficiency health saving competence formation increase of future specialists (providing the realization of necessity caring of health personality and public health; physical development values formation (moving activity); have theoretical base of valeological science knowledge (valeological education); the usage of professional preparation possibilities (different types of activity, prospects of preparation and others) for favorable living environment conditioning for the healthy way of students' life) are found out. Having regard to the professional functions of the pedagogics-engineer industry representative is found out a role and structure of their health saving competence as a complex description that has general and special competences (capabilities to care of the physical, psychical, social and spiritual health). The analysis of professional preparation process for future pedagogics-engineer specialist was treated by characteristic of potential possibilities for the preparation system of future teacher-engineer for their health saving competence formation. It is found out that the professional preparation system for the specialist who serves a vocational education and training pedagogical functions needs the theoretical and methodical providing of their health saving competence formation. The author defined providing health saving competence formation prospects for the students of higher pedagogics-engineer educational establishments that are contained possibilities for maintenance and educational students activity organization; potential of educator activity with students; different organization forms of class out students activity; possibilities of independent activity students organization; potential of pedagogical and productive practices; the contents of research students activity. It is found out that certain prospects require a theoretical ground and methodical realization providing development. The author was characterized separate prospects taking into account hot ones.

Key words: the specialist's health saving competence, formation, professional preparation, future teacher-engineer, higher pedagogics-engineer educational establishment, prospects.

УДК 378.1:613.7

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-13-1-4>

Британ Ю.А.,

канд. пед. наук, завідувач

кафедри фізичного виховання

Української інженерно-педагогічної академії

Постановка проблеми в загальному вигляді. На сучасному етапі перебудови вищої освіти в Україні актуальною проблемою є визначення загальної мети підготовки фахівця до виконання професійних функцій. На підставі пріоритетності

компетентнісного підходу до реалізації стратегічних завдань вищої освіти в нормативних документах, що регламентують здійснення такої освіти в навчальних закладах, реалізація запланованої мети має бути представленою в чітко визначених

результатах, якими є сформовані компетентності фахівця. Серед таких компетентностей як здатностей фахівця виконувати належним чином покладені на нього функції громадянина суспільства, держави і представника певної професійної діяльності однією з важливих визначається компетентність, яка забезпечує готовність людини піклуватися про власний стан фізичного, психічного, соціального та духовного здоров'я. Змістове наповнення такої компетентності, що визначається як здоров'язбережувальна, залишається до кінця нез'ясованим питанням, до дослідження якого звертаються сучасні науковці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемі здоров'язбережувальної компетентності особистості присвячено наукові дослідження Т. Андрющенко, О. Антонової, Н. Поліщук, Ю. Бойчука, М. Гончаренко, А. Турчинова, зокрема її формуванню у майбутніх фахівців різних спеціальностей – Н. Башавець, Д. Вороніна, А. Воропаєвої, Н. Завидівської, Є. Кочерги, І. Мельничук, О. Міхенка, Ю. Мусхаріної, О. Шукатки та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наукові пошуки дослідників, нез'ясованими залишаються напрями забезпечення формування здоров'язбережувальної компетентності студентів закладів вищої інженерно-педагогічної освіти. Проте у зв'язку з підвищенням вимог до організації професійно-технічної освіти саме до викладачів, покликаних забезпечувати підготовку виробничих кадрів, висуваються вимоги щодо володіння здоров'язбережувальними технологіями зокрема.

Метою статті є окреслення й обґрунтування актуальних напрямів формування здоров'язбережувальної компетентності студентів закладів вищої інженерно-педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. І. Мельничук визначає, що на сучасному етапі розвитку суспільства висуваються певні специфічні вимоги до освітнього процесу вищої школи з метою формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців: формування в студентів ціннісного ставлення до власного здоров'я і здоров'я тих, стосовно кого вони виконуватимуть свої функції в майбутній професійній діяльності (особливо актуальним це положення є для представників соціономічного типу професій); сприяння всебічному фізичному розвитку й досягненню високого рівня загальної рухової підготовки індивіда (збереження та зміцнення рухової активності є цінним фактором для життєдіяльності загалом і для ефективності виконання професійних функцій зокрема); основою впливу на формування здорового способу життя вважати перенесення відповідних знань, умінь і навичок з однієї сфери діяльності (наприклад, професійної підготовки) в іншу (у майбутню професійну діяльність); комплексне

формування здорового способу життя, який ураховує всі можливості освітнього процесу, а також індивідуальні особливості особистості; необхідність удосконалення самого процесу формування здоров'язбережувальної компетентності незалежно від професійного спрямування підготовки студентів тощо [7].

У зв'язку з цим основні зусилля з пошуку шляхів підвищення ефективності формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців науковці пов'язують із таким:

1) впливом на особистість з метою забезпечення її усвідомлення необхідності дбати про власний стан здоров'я і здоров'я оточуючих (через формування інтересу, потреби, мотивації до цих процесів) з опорою й урахуванням індивідуальних особливостей і можливостей кожного;

2) приділенням особливої уваги формуванню в студентів цінностей фізичного розвитку, що пов'язується з руховою активністю;

3) забезпеченням фахівця теоретичною базою валеологічної науки (валеопедагогіки), засади якої він має використовувати в подальшій життєдіяльності загалом і професійній діяльності зокрема [1];

4) залучення всіх можливостей професійної підготовки (різних видів діяльності, напрямів підготовки тощо) для створення умов сприяння здоровому способу життя студентської молоді (включаючи профілактичні, організаційні напрями діяльності) [3].

Здоров'язбережувальна компетентність визначається науковцями як комплексна характеристика, котра має загальний рівень (загальні компетентності), які є основою для життєдіяльності людини в сучасному суспільстві, а також спеціальний рівень (спеціальні компетентності). Такі компетентності стосовно фахівця інженерно-педагогічної галузі зумовлені професійними функціями, сформованість яких є підґрунтям для ефективного, оптимального здійснення професійної діяльності. Первинними щодо процесу формування здоров'язбережувальної компетентності фахівця є позитивно сприйняті й особистісно усвідомлені загальні компетентності, що створюють підґрунтя для формування спеціальних компетентностей. Сформованість відповідних знань, умінь і навичок студентів з організації здоров'язбережувальної діяльності під час їхньої професійної підготовки в закладі вищої освіти (далі – ЗВО) створює особистісно ціннісну теоретико-практичну основу для перенесення стійких навичок у сферу майбутньої професійної діяльності як стосовно власної особистості, так і щодо інших, насамперед вихованців закладів професійно-технічної освіти.

Проведений аналіз процесу професійної підготовки майбутнього фахівця інженерно-педагогічної галузі засвідчив, що чинна система підготовки містить і передбачає такий напрям, як формування

його здоров'язбережувальної компетентності, який потребує теоретико-методичного забезпечення. Так, визначено основні *напрями формування здоров'язбережувальної компетентності інженера-педагога*:

1) можливості змісту й організації навчальної діяльності студентів (використання потенціалу навчальних нормативних і вибіркових дисциплін (фахових, педагогічних); дисципліни «фізичне виховання»);

2) потенціал виховної діяльності зі студентами (організація кураторами, представниками студентського самоврядування виховної роботи зі здоров'язбереження зі студентами у ЗВО, гуртожитках тощо; організація спортивних культурно-масових заходів) [2];

3) різні форми організації позааудиторної діяльності студентів (організація культурно-масових заходів валеологічного і здоров'язбережувального спрямування, групових та індивідуальних заходів профілактичного характеру тощо);

4) можливості організації самостійної діяльності студентів (активна участь студентів у суспільно корисній, волонтерській діяльності здоров'язбережувального спрямування, розроблення проєктів, кейсів щодо виробничих технологій, планування трудового процесу тощо);

5) потенціал педагогічних і виробничих практик (організація здоров'язбережувальної діяльності студентів під час виробничої й педагогічної практики на базах практики);

6) зміст науково-дослідної діяльності студентів (розширення тематики наукових досліджень валеологічного, здоров'язбережувального змісту з поглиблення критичного мислення студентів щодо актуальних проблем здоров'язбереження, опанування методологією валеопедагогіки тощо).

Отже, визначені напрями вимагають теоретичного обґрунтування й розроблення методичного забезпечення їх реалізації. Звернемося до характеристики окремих із визначених напрямів, ураховуючи їх актуальність.

Проведений аналіз програм підготовки студентів інженерно-педагогічних спеціальностей дав змогу виявити й проаналізувати навчальні дисципліни, зміст яких передбачає формування загальних і спеціальних компетентностей здоров'язбережувальної компетентності інженера-педагога. Проведений аналіз навчального плану підготовки студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» зі спеціальностей «Професійна освіта. Нафтогазова справа», «Професійна освіта. Економіка», «Професійна освіта. Транспорт» тощо дав можливість виявити дисципліни, у змісті яких є елементи, спрямовані на забезпечення здоров'язбережувальної компетентності. Так, із перших днів навчання студенти опановують дисципліну «Вступ до фаху», провідною

метою якої є введення студентів у світ майбутньої професії; формування уявлень про професійні функції, покладені суспільством на представника цієї дуальної професії; її місце й роль у суспільстві; вимоги, яким повинен відповідати майбутній фахівець, щоб належно виконувати свої професійні функції. Однією з таких вимог є вимога до фізичного та психічного стану здоров'я фахівця. Із цього приводу варто акцентування уваги студентів на важливості усвідомлення цінності власного здоров'я, без чого неможливим виявляється й реалізація суспільних і професійних функцій.

З першого семестру навчання упродовж трьох років передбаченою для студентів є дисципліна «Фізичне виховання», яка потребує перебудови змісту у зв'язку із сучасними можливостями й технологіями. Так, В. Столяров [13] у фізичному вихованні як навчальній дисципліні виділяє три блоки: формування знань, мотивації, умінь і навичок, які виявляються в поведінці, способі (стилі) життя. До основних компонентів фізичної культури особистості і здорового способу життя, тобто тієї мети, яка стоїть перед кафедрами фізичного виховання ЗВО, науковець зараховує рівень знань про організацію впливу на нього й методику їх застосування; ставлення особистості до свого тіла як до цінності; цілеспрямована діяльність із підтримки в нормі й удосконалення свого фізичного стану, здоров'я, статури, фізичних якостей і рухових здібностей; цінності, які особистість пов'язує з тілом, і реалізовані на практиці ідеали, норми, зразки поведінки, пов'язані з турботою про фізичний стан; ступінь орієнтації на цю турботу і прагнення надавати допомогу іншим людям у їхньому оздоровленні та фізичному вдосконаленні з наявністю для цього відповідних знань, умінь і навичок.

Варто відзначити, що така дисципліна, за наказами Міністерства освіти і науки України, вже не є нормативною й обов'язковою. Визначення її обсягу і змісту, а також шляхів забезпечення покладається на кожний навчальний заклад, ураховуючи визнану автономність закладів. З метою забезпечення викладання фізичного виховання у ЗВО на належному рівні Міністерством освіти і науки запропоновано такі базові моделі для вирішення цього питання (без претензії на вичерпність) або різні форми їх поєднання [11]:

– *секційну*, що передбачає створення широкої мережі як спеціалізованих спортивних, так і загальнооздоровчих секцій, гуртків, клубів, які працюють за фіксованим розкладом у вільний від основних навчальних занять час (наприклад, у другу зміну для студентів, які мають навчальні заняття в першій половині дня);

– *професійно орієнтовану*, що зумовлює розроблення комплексних програм із фізичного виховання, які орієнтовані на особливості майбутньої професії (учитель, лікар, офісний

працівник, програміст тощо). Альтернативними варіантами відвідування таких програм можуть бути суто спортивні секції, військово-прикладні секції (з орієнтуванням як юнаків, так і дівчат на досягнення вимог до вступу на програми військової підготовки), військово-медична підготовка з елементами загальнофізичної підготовки;

– *традиційну*, яка передбачає збереження фізичного виховання як обов'язкової дисципліни з нарахуванням за неї кредитів, отриманням студентами заліків і включенням до розкладу занять із наданням студентам можливості як відвідувати групові заняття, так і займатися індивідуально в спортивних секціях та оздоровчих гуртках, клубах, програмах тощо за індивідуальним вибором;

– *індивідуальну*, спрямовану на закріплення за кожним студентом працівника кафедри фізичного виховання або іншого спеціалізованого підрозділу, який виконує роль тьютора з питань оздоровлення та фізичного розвитку, рекомендує певні види фізичної активності (як спеціально організовані, так і самостійні), розробляє індивідуальну програму фізичного розвитку, зокрема, у спортивних та оздоровчих секціях, гуртках, клубах або під час відвідування лекторіїв зі збереження здоров'я, планування родини тощо. Дві-три обов'язкові зустрічі зі студентом упродовж навчального року дадуть можливість більш м'яко мотивувати студента до фізичної активності.

Як зазначає Ю. Мусхаріна [8], із багатьох навчальних дисциплін саме «фізичне виховання» вирізняється широким спектром впливу на людину, що спроможне водночас формувати не тільки біологічну структуру людини, а і її психологічну й моральну цінність: стимулювання фізичної працездатності супроводжується, як правило, оздоровчими ефектами; використання різноманітних фізичних вправ і процедур дає змогу здійснювати психологічне розвантаження особистості; систематичні заняття фізичними вправами зміцнюють здоров'я, підвищують нервово-психічну стійкість до емоційних стресів, підтримують фізичну й розумову працездатність, сприяють підвищенню успішності тих, хто навчається.

Отже, дисципліна «Фізичне виховання» потребує реформації у зв'язку з наявними потенційними можливостями для розширення змісту занять фізичними вправами й упровадження валеологічних знань, обрання більш ефективних методів забезпечення інтересу й потреби студентів у здоров'язбережувальній діяльності. Варто відзначити, що для реалізації цього напряду незайвим буде вивчення й використання досвіду розвинених країн в організації фізичного виховання студентської молоді.

Аналіз змісту блоку педагогічних дисциплін («Теорія і методика виховної роботи», «Методологічні засади професійної освіти», «Основи корекцій-

ної педагогіки») дав змогу виявити можливості для формування компонентів здоров'язбережувальної компетентності, що потребують конкретизації, розширення, урахування зміст компетентності, що формується. Безперечно, наявний зміст дисциплін не може забезпечити повною мірою формування здоров'язбережувальної компетентності студентів. Наявною є потреба в розробленні додаткових спецкурсів, у змісті яких має бути передбачено теоретичне і практичне підґрунтя для формування окремих загальних компетентностей здоров'язбережувальної компетентності, що сприяють фізичному, соціальному, психічному, духовному здоров'ю. Окрему проблему становить розроблення змісту курсів, спрямованих на забезпечення сформованості спеціальних компетентностей здоров'язбережувальної компетентності, зумовлених професійними функціями фахівця інженерно-педагогічної галузі (проектувальної, організаційної, технологічної, дослідницької, виховної).

Створення теоретичного підґрунтя завдяки валеологічній підготовці студентів передбачає пошук шляхів, напрямів, форм і методів роботи із залучення студентів до спеціально організованої здоров'язбережувальної діяльності під час виховної діяльності: залучення студентів до активної участі в змістовному дозвіллі; використання потенціалу суспільно корисної, волонтерської діяльності тощо. Так, науковцями визначено пріоритетність реалізації рухової активності студентів у професійній підготовці. Безперечно, позитивну роль у формуванні й зміцненні здоров'я відіграють адекватні фізичні навантаження. Науковці відзначають, що в сучасному житті все більше занять фізичними вправами спрямовано не на досягнення високих результатів, а на підвищення їх оздоровчого впливу [9].

Науковцями доведено, що активне залучення особистості до здоров'язбережувальної діяльності передбачає наявність позитивного особистісного ставлення до неї, котре не формується спонтанно й не успадковується. Воно набувається особистістю в процесі самої діяльності й ефективно розвивається під час засвоєння знань і накопичення творчого досвіду, пов'язаного з проявом ініціативи та активності в педагогічному процесі.

Так, психологами доведено, що розумова працездатність невіддільна від загального стану здоров'я й рухової активності. У віці 17–20 років, коли завершується формування організму, його вегетативних функцій, дії фізичних вправ є найбільш результативними. У віці 20–29 років досягає свого найвищого рівня одна з найважливіших для діяльності людини якостей – витривалість. У «студентському» віці відбувається найактивніший розвиток і відносна стабілізація психофізіологічних функцій, завершується основний цикл

соматичного формування людини, відбувається становлення інтелекту, його цілісності і структури, яку організує мислення. Навчання, що супроводжується постійною розумовою працею, визначає високий загальний тонус інтелекту. У цей період фізичне виховання стає найважливішим засобом загартування організму та біологічною основою для ефективного процесу пізнавальної діяльності; тренувана мускулатура допомагає нервовій системі долати розумові навантаження.

З огляду на таке положення щодо статусу фізичного виховання як навчальної дисципліни під час професійної підготовки фахівців у системі вищої освіти, дещо заспокійливим є той усвідомлений факт, що виключно навчальною дисципліною можливості фізичного виховання студентів у ЗВО не обмежуються. Так, констатуєчи недостатність передбачених аудиторних занять фізичним вихованням у ЗВО, В. Стадник розглянув питання науково-практичної проблематики забезпечення належного рівня позаакадемічної роботи з урахуванням сьогоденних тенденцій розвитку фізичного виховання в системі вищої освіти [12].

Ураховуючи визначені відповідні сучасним тенденціям освіти пріоритетні напрями розвитку фізичного виховання в системі вищої освіти (особистісна орієнтація; постійне підвищення її якості, оновлення змісту й форм організації навчально-виховного процесу, органічне поєднання всіх форм занять, запровадження освітніх інновацій), більшість дослідників зауважують, що успіх підготовки фахових спеціалістів залежить від багатьох факторів, одним із яких є заняття студентів у позанавчальний час. Безперечно, роль додаткових занять фізичним вихованням постійно зростає, зважаючи на те що рівень культури студентів виявляється в їхньому вмінні раціонально, повною мірою використовувати вільний час [5]. Від того, як він використовується, залежить не тільки успіх у навчанні й загальному розвитку, а й стан здоров'я та повнота життєдіяльності студента. Через це позаакадемічна робота у фізичному вихованні, зокрема, для оптимізації рухової активності завжди займала одну з провідних позицій, водночас виступаючи методом і навчання, і самовиховання.

Погоджуємося зі В. Стадником у тому, що недостатність системи фізичного виховання у ЗВО для забезпечення оптимального психофізичного стану студентів зумовлює необхідність комплексного поєднання академічних і позаакадемічних занять фізичними вправами у вільний час. Таке використання всіх форм фізичного виховання має забезпечити включення фізичної культури в стиль життя студентів для досягнення оптимального рівня фізичної активності. Науковець переконує в тому, що реалізація комплексного підходу до занять дасть змогу студентам забезпечити належний стан здоров'я [12, с. 35].

Зміст і форми позаакадемічних занять фізичними вправами визначаються їх метою й завданнями, а вибір залежить від статі, віку, стану здоров'я та рівня фізичної підготовленості студентів. До основних форм позаакадемічних занять студентів ЗВО науковці [10] зараховують такі:

– малі форми занять, що використовуються для оперативного управління фізичним станом (фізичні вправи в режимі дня). Унаслідок своєї короткочасності ці форми, як правило, не розв'язують завдань розвивального характеру: домашнє завдання з фізичного виховання, ранкова гігієнічна гімнастика, гімнастика перед сном, фізичні вправи протягом дня: фізкультхвилинки, фізкультпаузи, загартувальні процедури й заходи тощо;

– великі форми занять, тобто заняття тривалі, одно- та багатопредметні (комплексні) за змістом. Ці форми занять спрямовані на розв'язання завдань оздоровчо-реабілітаційного й рекреаційного характеру, які організуються у вільний від навчання час: самостійні заняття фізичними вправами в місцях проживання студентів, психофізична рекреація в заліково-екзаменаційний період, оздоровчо-рекреаційна діяльність.

Шляхи подолання наявних недоліків вбачаємо в упровадженні самостійних занять за вільним вибором студентів. Для цього має бути створена функціональна система позаакадемічної роботи з фізичної культури: методики, технології, програми для досягнення позитивного ефекту у формуванні основ здоров'я. Найважливішими науковими проблемами при цьому є пошук оптимальних критеріїв підвищення якості безперервної загальної фізкультурної освіти, спрямованої на формування таких загальнолюдських цінностей, як фізичний, психічний і соціальний добробут, підвищення життєвих ресурсів студентської молоді, до найважливіших із яких належить здоров'я.

У цьому плані заслуговує на увагу безперервна загальна фізкультурна освіта, яка передбачає розвиток інтересу, формування вмінь і навичок і пов'язаних із ними спеціальних знань, що являють собою основу для активного здоров'я формування в процесі позаакадемічних занять.

Особистісно орієнтований підхід до організації фізичного виховання як напряму здоров'язбережувальної діяльності є актуальним і для студентської молоді. Так, фахівці наголошують, що створення оптимальних умов організації процесу фізичного виховання у ЗВО передбачає підхід, оснований на свободі вибору видів рухової активності [6].

У ході вивчення, аналізу та систематизації науково-методичної і спеціальної літератури встановлено, що під час розподілу студентів за групами за видами спорту варто враховувати його популярність, визначену шляхом анкетного опитування,

можливості й стан спортивних споруджень, які має в розпорядженні вищий навчальний заклад, а також наявність фахівців із видів спорту у викладацькому складі кафедри фізичного виховання [4]. При цьому фахівці заострюють увагу на тому, що одним із основних моментів під час організації занять груп за видами спорту за вільним вибором студентів є визначення самих видів спорту, за якими можуть бути організовані заняття [4].

З огляду на те що побудова занять за вибором студентів сприяє підвищенню мотивації відвідування занять та усвідомленому вибору активного способу життя, на нашу думку, існує необхідність попереднього вивчення уподобань студентів шляхом анкетування; просвіти й популяризація тих видів рухової активності, розвиток у яких майбутніх інженерів-педагогів може повною мірою забезпечуватися у ЗВО завдяки матеріальній базі, фахівцям тощо, а також таких, що мають професійне значення для студентів. Так, зайняття волейболом, для якого характерними є різноманітні за координацією рухи, біг, стрибки, необхідними є швидка реакція, гострота зору, точність, психічна стійкість, що мають професійно-прикладне значення, забезпечує сформованість, зокрема, й професійних характеристик інженера-педагога.

Висновки. Отже, виявлені актуальні напрями формування здоров'язберезувальної компетентності студентів – майбутніх інженерів-педагогів, закладені в змісті професійної підготовки й передбачені організацією навчальної, виховної, позааудиторної, самостійної, практичної та науково-дослідної діяльності студентів. Схарактеризовано можливості вдосконалення окремих із них (навчальної, виховної, позааудиторної й самостійної роботи).

Подальшого дослідження потребує проблема організації практичної та науково-дослідної діяльності студентів, спрямованої на формування здоров'язберезувальної компетентності студентів вищого інженерно-педагогічного навчального закладу, розроблення їх методичного забезпечення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бойчук Ю.Д., Турчинов А.В. Сутність здоров'язберезувальної компетентності в контексті валеологічної парадигми. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*: зб. наук. пр. 2015. № 48–49. URL: <http://library.uipa.edu.ua/resources/problems/>

inzhenerno-pedagogichnoji-osviti-zbirnik-naukovikh-prats-vipusk-48-49.html.

2. Васильєва М.П. Особливості соціального виховання студентської молоді. *Соціально-педагогічна діяльність у сфері дозвілля: проблеми і перспективи*: мат-ли Наук.-практ. конф. (Харків, 06.12.2016). Харків: ХДАК, 2016. С. 36–37.

3. Васильєва М.П., Подберезський М.К. Технології соціально-педагогічної роботи зі студентською молоддю. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2018. № 24. Т. 1. С. 41–48.

4. Коник Г.А., Темченко В.А., Усова Т.Е. Учебные занятия по видам спорта как средство формирования мотивации к здоровому образу жизни у студентов высших учебных заведений. URL: <http://lib.sportedu.ru/books/xxpi/2002N4/p41-45.htm>.

5. Котов Є., Хомич А., Касарда О. Програмування самостійних занять фізичними вправами студентів вищих навчальних закладів. *Фізичне виховання, спорт і культура у сучасному суспільстві*. Луцьк, 2012. № 4 (20). С. 294–299.

6. Марченко О.Ю. Відношення студентів, які займаються та не займаються спортом, до занять фізичним вихованням. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми*. 2009. № 9. С. 88–91.

7. Мельничук І.М. Формування здоров'язберезувальної компетентності майбутніх бакалаврів сестринської справи як складової професійної компетентності. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Серія «Педагогічні науки»*. 2015. № 1 (48). С. 195–200.

8. Мусхаріна Ю.Ю. Формування культури здоров'я майбутнього вчителя фізичної культури як важлива умова ефективності оздоровлення підлітків. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*: зб. наук. пр. Харків: УІПА, 2011. № 30–31. С. 218–222.

9. Мусхаріна Ю.Ю., Чернобай С.О. Волейбол та емоційне здоров'я студентів педагогічного університету. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2013. № 7. С. 34–38. URL: 10.6084/m9.figshare.735963.

10. Присяжнюк С.І. Фізичне виховання. Київ: ЦУЛ, 2008. 502 с.

11. Рекомендації щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах: Лист МОН від 25.09.15 № 1/9-454.

12. Стадник В. Проблемне поле позаакадемічних занять фізичним вихованням студентів ВНЗ. *Молодijний науковий вісник*. 2013. С. 34–38.

13. Столяров В.И. Методологические принципы определения понятий в процессе научного исследования физической культуры и спорта. Москва: ГЦОМФК, 1984. 67 с.